

що на оплату праці припадало лише 26,8% що в 1,7 раза менше дореформеного періоду, а більшу частину доходу сільських домогосподарств становлять надходження від ведення особистого підсобного господарювання. Так у 2006 році доходи сільськогосподарських працівників від суспільного виробництва були приблизно в 1,2 раза меншими порівняно з доходами від особистих селянських господарств. Низький рівень грошового забезпечення селян не дає можливості отримувати їм повноцінне харчування. Так у 10% найменш забезпечених витрати на харчування становили у 2006 році 70% їхнього доходу.

IV. Висновки. Таким чином одним із головних завдань розвитку сільських територій має бути розширення можливості продуктивної трудової діяльності їх жителів на основі використання виробничих ресурсів села. стимулювання розвитку підприємництва, як в агропромисловому виробництві так і інших сферах економіки сільських територій Невідкладними заходами для стабілізації доходів сільського населення є збільшення реальних доходів (заробітної плати, пенсій), на надання державної соціальної допомоги через упорядкування пільг і субсидій, що надаються найменш захищеним групам населення, здійснення заходів щодо повнішого задоволення соціальних потреб людей, зниження податкового навантаження на малий і середній бізнес у сільській місцевості пільгове кредитування тощо.

Забезпечення сталого розвитку сільських територій можлива лише за умови створення ефективної системи управління та координації

комплексу реформ системи влади – адміністративної, територіальної, системи місцевого самоврядування. Для запобігання подальшого виникнення руйнівних процесів на селі необхідно активізувати опрацювання і поступове втілення в життя комплексу нормативно-правових, та організаційно-економічних заходів, які повинні ґрунтуватися насамперед на реальному попиті та пропозиції різноманітних послуг на макрорівні, тобто посиленні регулюючого впливу органів місцевого самоврядування на засадах організаційного поєднання функцій місцевих владних структур та регіональних і загально-державних органів влади у вирішенні завдань розвитку сільських територій.

1. *Бобылев С.* Развитие человеческого потенциала в России // Вестник Московского ун-та. Серия 6. Экономика. – 2005. – № 1. – С.41.

2. *Бородина О.М.* Людський капітал на селі: наукові основи, стан, проблеми розвитку. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 277 с.

3. *Розвиток сільських територій України.* – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2006. – 751 с.

4. *А.В. Лісовий.* Демографічні проблеми сільській населення. // Збірник наукових праць НАН України. – Київ, 2004. – 188 с.

5. *С.О.Гудзинський.* Макроекономічні аспекти трансформації умов сільської зайнятості у коротко- та середньо-строковій перспективі. // 36. наук. праць НАН України. – Київ, 2004. – 188 с.

Socio-economic position of rural settlements of Ukraine is analysed in the article, what pre-conditions of forming of human capital on a village. The ways of improvement of welfare of villagers are offered.

Цигулик І.І., Морицян В.Ф., Морицян О.М.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ

У статті розглядаються теоретичні основи проведення економічного аналізу на підприємстві, показники ефективності функціонування внутрішнього економічного механізму та методика економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму.

Ключові слова: внутрішній економічний механізм, економічний аналіз господарської

діяльності, показники ефективності функціонування підприємства.

I. Вступ. Економічний аналіз господарської діяльності як наука – це система знань про методи дослідження господарської діяльності, економічних явищ і процесів у їх взаємозалежності за даними обліку, звітності та іншої економічної інформації.

Економічний аналіз є багатоцільовою функцією і охоплює всі сторони підприємницької діяльності. Він повинен передувати прийняттю науково – обґрунтованих рішень. Адже суть економічного аналізу на підприємстві в системі внутрішнього економічного механізму полягає в зборі інформації, аналізі даних і на основі результатів аналізу – прийнятті рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства з метою забезпечення виконання основних цілей підприємства і національної економіки в цілому.

II. Постановка завдання. При здійсненні економічного аналізу діяльності підприємства в системі внутрішнього економічного механізму необхідно особливу увагу звертати на збір даних, дослідження економічних показників, починаючи від організації і формування підприємства і на протязі всього часу функціонування підприємства. Цим і обґрунтовується актуальність вибраної теми і необхідності вивчення економічного аналізу господарської діяльності.

В статті розглядаються такі питання:

– Теоретичні основи проведення економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму підприємства.

– Показники, які характеризують ефективність функціонування внутрішнього економічного механізму.

– Методика економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму.

III. Результати. З розвитком людського суспільства змінюються потреби людей. Змінюється виробнича сфера, хоч не однаково і не одночасно у всіх країнах. Зростає добробут людей. Але в деяких країнах навіть з однаковими природними умовами люди живуть по різному: одні багато, інші бідно. Це відбувається тому, що не скрізь виявляють і використовують наявні можливості – резерви підвищення ефективності виробництва, а це означає: не достатньо використовуються можливості збільшення виробництва продукції, поліпшення її якості, конкурентноздатності і виготовлення продукції, необхідної для задоволення потреб споживачів.

На даному етапі розвитку в нашій країні мають місце великі непродуктивні витрати, не достатньо використовувани ресурси, що при-

зводить до відставання в розвитку в порівнянні з високорозвинутими країнами.

Виходячи з цього, виникає необхідність вивчення і застосування в практиці економічного аналізу, як методу виявлення резервів підвищення ефективності виробництва, кращого використання матеріально-сировинних, трудових і фінансових ресурсів, фонду оплати праці, його зв'язок з кінцевими результатами.

Резерви виробництва завжди є і завжди будуть. Їх необхідно шукати, використовувати. Особливо це важливо тепер, коли ми від командно – адміністративної системи управління перейшли до ринкових економічних відносин.

В основі пошуків резервів виробництва повинно бути те, що кожна людина, кожний регіон і держава Україна в цілому повинні жити на власні ресурси.

Завдання економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму підприємства – виявлення внутрігосподарських резервів підвищення ефективності виробництва і шляхів їх використання з метою забезпечення досягнення мети виробництва.

Мета виробництва, підприємницької діяльності, управління підприємством полягає в дотриманні і забезпеченні вищої якості життєвого рівня працівників і їх сімей за рахунок підвищення ефективності виробництва і збільшення обсягів самого виробництва.

Ця мета впливає із загальної мети кожної соціально – економічної формації. Адже в історичному розвитку перемагає та соціально – економічна формація, яка забезпечує вищий рівень життя народу у порівнянні з тією, яку вона заміняє. Тому, якщо ми хочемо нашої незалежності, то повинні працювати для того, щоб в Україні був забезпечений високий рівень життя у комплексі: соціальне забезпечення, політична свобода і культура повинні бути вищими, ніж були до початку нашої незалежності.

Предметом вивчення економічного аналізу господарської діяльності підприємства в системі внутрішнього економічного механізму є його фінансово-господарська діяльність, відображена у звітних, облікових та інших джерелах інформації.

Об'єктом економічного аналізу господарської діяльності є підприємство, об'єднання.

Аналіз виробничо господарської діяльності підприємства в системі внутрішнього економічного механізму охоплює такі питання:

- виконання плану за узагальненими показниками;
- використання виробничих ресурсів;
- організаційно-технічний рівень виробництва та використання виробничих фондів і виробничих потужностей;
- ефективно використання оборотних коштів.

Для отримання змістовних і глибоких висновків економічного аналізу, слід ретельно продумувати організацію такої діяльності до її початку. Під організацією взагалі розуміють створення злагодженої постійнодіючої системи для виконання певних робіт або досягнення поставленої кінцевої мети. Організація аналітичної роботи включає розробку загальних засад і порядку проведення аналізу, планування роботи окремих її елементів і етапів; матеріальне, методичне і наукове забезпечення; загальне керівництво, прийом виконаних аналітичних робіт, їх оформлення та контроль за впровадженням у виробництво розроблених заходів із метою поліпшення діяльності підприємства.

Визначаючи зміст аналітичної роботи і термін її проведення, треба враховувати наявність інформації про матеріал для аналізу, трудомісткість збору й опрацювання іншої інформації і, нарешті, часу, який потрібний для виконання окремих етапів робіт. Рекомендується вирізняти п'ять головних етапів, з них найголовніші: попередній, основний та заключний.

На попередньому етапі здійснюється загальне ознайомлення із, станом справ, визначається ступінь виконання плану за основними показниками, робиться попередня оцінка роботи або стану справ. На цьому етапі також складається докладна програма аналізу, готуються макети таблиць, збирається і перевіряється готова інформація, визначаються виконавці і вирішуються інші організаційні питання.

Основний етап передбачає заповнення усіх таблиць, вивчення і опрацювання необхідної

додаткової інформації, визначення факторів і виконання розрахунків їх впливу на зміну величини показників, пошук резервів.

На заключному етапі узагальнюються наслідки аналізу і підраховуються зведені резерви виробництва, дається заключна розгорнута оцінка діяльності підприємства; розробляються конструктивні заходи з метою поліпшення роботи та використання знайдених резервів виробництва та підвищення ефективності всієї діяльності в системі внутрішнього економічного механізму.

Проведення економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму сприяє підвищенню ефективності виробництва, збільшенню прибутку підприємства.

Прибуток є одним з основних показників ефективності роботи підприємства, так як кінцевий результат роботи підприємства в умовах ринкової економіки оцінюється обсягом одержаного прибутку і в усіх випадках є метою підприємницької діяльності.

Фінансовий результат діяльності підприємства відображається прибутком, який складається із прибутку від реалізації продукції, прибутку від іншої реалізації і позареалізаційних результатів, тобто від операційної звичайної і надзвичайної діяльності.

Прибуток є плановий і фактичний. Прибуток Пр від реалізації продукції визначається за формулою:

$$\text{Пр} = \text{Реал} - \text{С/в}$$

Пр – прибуток від реалізації, тис. грн.;

Реал – обсяг реалізованої продукції, тис. грн.;

С/в – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.;

Сумарна величина прибутку від реалізації продукції не характеризує міру ефективності підприємницької діяльності та ступінь використання виробничих фондів, тому, крім абсолютної величини прибутку визначають рентабельність виробництва продукції, що вираховується відношенням суми прибутку, отриманого від реалізації продукції до повної собівартості реалізованої продукції, тобто, показує питому вагу прибутку по відношенню до собівартості продукції.

Крім визначення рентабельності, для характеристики ефективності виробництва про-

дукції визначають питому вагу прибутку в ціні одиниці виробу або сумі реалізованої продукції, тобто визначають прибутковість реалізованої продукції:

$$\text{ПВП} = \text{Пр} / \text{Реал}$$

Вирішальний вплив на обсяг чистого прибутку має реалізація товарної продукції. На результат від реалізації продукції впливають різноманітні фактори. Завдання економічного аналізу прибутку – обмежити або зовсім усунути вплив негативних зовнішніх і побічних факторів та визначити суму прибутку,

одержану внаслідок дії факторів, які відображають трудові зусилля працівників даного підприємства та ефективність використання ними виробничих ресурсів.

Підвищення продуктивності роботи підприємства буде сприяти поліпшенню фінансової діяльності підприємства в цілому.

Господарсько фінансова діяльність підприємства характеризується взаємозалежністю і нерозривним взаємозв'язком всіх сторін і показників виробничої і фінансової роботи.

Комплексний підхід до дослідження факторів формування показників роботи підприємства базується на прийомах аналізу, які забезпечують виявлення і вимірювання реальних зв'язків, що можуть бути застосовані до вивчення різних сторін роботи підприємства та результатів його діяльності.

Основними прийомами економічного аналізу є:

- порівняння;
- групування;
- елімінування;
- ланцюгових підстановок;
- обчислення абсолютних різниць.

Використання наведених прийомів дає змогу на високому рівні оцінити результати діяльності підприємства.

Ефективне досягнення мети підприємства здійснюється шляхом планування, організації, мотивації і контролю за ресурсами, а система управління забезпечує умови, необхідні для реалізації поставлених цілей, при чому вирішальне місце належить економічним методам цілеспрямованої дії на об'єкт управління.

Багатогранність і взаємозалежність діяльності підприємства визначають необхідність проведення аналізу господарських операцій.

Цю роль в системі внутрішнього економічного механізму підприємства і виконує економічний аналіз.

В системі управління виділяється керуюча і керована системи. В менеджменті економічний аналіз виступає елементом зворотного зв'язку між керуючою і керованою системами. Керівний орган передає управлінську інформацію на об'єкт управління, який, змінюючи свій стан, через зворотній зв'язок повідомляє керуючому органу про результати виконання команди і про свій новий стан.

Для забезпечення функціонування системи управління необхідна різноманітна інформація, що надається обліком. Вся отримана інформація перевіряється; визначаються відповідність встановленим формам, правильність арифметичних підрахунків, співставність показників. Після цього інформація обробляється: відбувається загальне ознайомлення з документами, їх змістом; визначаються та порівнюються відхилення; визначається вплив факторів на об'єкт, що аналізується, виявляються резерви та шляхи їх використання.

IV. Висновки. Необхідність у проведенні аналізу в системі внутрішнього економічного механізму підприємства виявляється на таких стадіях як: попереднє вивчення господарських явищ і процесів, аналіз реального стану діяльності господарства, вибір варіантів господарських процесів, оцінка відповідності економічного аспекту в підготовлених варіантах рішень іншим аспектам управління, узагальнення або синтез результатів аналізу й обґрунтування управлінських рішень.

Основна мета аналізу в системі внутрішнього економічного механізму підприємства – виявити причинні зв'язки між подіями (отриманими кінцевими результатами, станом параметрів господарських процесів) і умовами, які призвели до даних подій або які можуть виникнути в майбутньому. Відповідно економічний аналіз забезпечує оцінку здійснення події (факту) і встановлення умов, за яких ці події відбулися, тобто готують необхідну інформацію для прийняття подальших рішень.

Аналіз проводиться не лише з метою констатації фактів і оцінки досягнутих резуль-

татів, але й для виявлення недоліків, помилок і оперативного впливу на процес виробництва. Саме тому необхідно підвищувати його оперативність і ефективність.

В сучасних умовах господарювання зростає роль економічного аналізу в системі внутрішнього економічного механізму підприємства, що зумовлене наступними причинами:

1) змінюються механізми господарювання, принципи та методи управління;

2) з'являються нові досягнення у методології та організації аналітичних досліджень;

3) створюються нові форми господарювання;

4) необхідним є встановлення основних закономірностей розвитку підприємства.

Отже, економічний аналіз в системі внутрішнього економічного механізму підприємства є важливим елементом та дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих управлінських рішень, інструментом контролю

за їх виконанням та результативністю роботи підприємства.

1. І. І. Цигилик, Н. В. Кірдягіна, Я. Р. Бирик. Економічний аналіз господарської діяльності. – Івано-Франківськ: ІМЕ «ГА», 2005. – 180с.

2. І. І. Цигилик, Я. Р. Бирик, М. Я. Ємбрик. Економіка підприємства. – Івано-Франківськ: Видавництво «Полум'я», 2003. – 212 с.

3. І. І. Цигилик, Н. В. Кірдягіна, О. Мозіль. Економіка і організація виробництва. Івано-Франківськ: ІМЕ «ГА», 2005. – 180 с.

4. І. І. Цигилик. Контролінг. Івано-Франківськ: ІМЕ «ГА», 2006. – 144с.

5. І. І. Цигилик, В. Ф. Морицян, О. М. Морицян. Регулювання, прогнозування і планування в системі внутрішнього економічного механізму.

6. І. І. Цигилик, В. Ф. Морицян. Фінанси. Економіка. Право.

In this article theoretical bases of leadthrough of economic analysis are examined on an enterprise, indexes of efficiency of functioning of internal economic mechanism that method of economic analysis in the system of internal economic mechanism.

Купчак В.Р.

ДЕМОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

У статті висвітлено основні демографічні та економічні показники, що значною мірою впливають на розвиток туризму, який займає провідну роль в галузевій структурі економіки Прикарпаття. Виокремлено та розкрито найважливіші з них – це показники якісної характеристики населення і, зокрема: здоров'я, освіта, кваліфікація, народжуваність, шлюбність, вікова, статевая, етнічна структура.

Ключові слова: демографічні показники, народжуваність та смертність населення, шлюбність та розлучуваність, міграції та відтворення населення, освітній та професійний рівень, вікова і етнічна структура, питома вага населення працездатного і непрацездатного віку, коефіцієнт трудового заміщення, зайнятість населення.

І. Вступ. Період становлення ринкових відносин в економіці України характеризується

низкою негативних процесів в різних ділянках життєдіяльності держави. Кризові процеси в економіці не могли не вплинути на життєвий рівень населення, яке зі свого боку також часто виявлялось не готовим до життя в нових економічних умовах. За цей час кількість населення України скоротилась більш ніж на 5 млн. мешканців. Це зумовлено як міграційними процесами, так і демографічною кризою, яка викликана невпевненістю громадян у майбутньому, зниженням їх доходів та іншими чинниками. Тому дослідження взаємозв'язку демографічних та економічних процесів є актуальною науковою проблемою.

Теоретичні основи демоекономічних процесів відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як Є. Андреєва, Р. Андорки, А. Боярського, Е. Валкович, Є. Сгорова, А. Коул, Г. Лейбенштейна, Е. Лібанової, Р. Нельсон, В. Онікієнка, В. Ростоу, А. Саградова, В. Стешенко, Б. Урланіса,